

TJEKLISTE TIL AT BLIVE GRØN KIRKEGÅRD

Som Grøn Kirkegård er I med til at forvalte Guds skaberværk med taknemlighed, respekt og omsorg, ligesom I også er med til at skabe rum, der giver plads og er indbydende for kirkegårdens mange forskellige brugere. Som Grøn Kirkegård er I med i et netværk af private, kirkelige og kommunale kirkegårde, der alle er registreret som Grøn Kirkegård og arbejder aktivt med tjeklistens punkter. Samtidig er I med i det større netværk af grønne kirker, skoler og kirkelige organisationer i Danmark, der har registreret sig hos Grøn Kirke. Det er gratis at blive Grøn Kirkegård.

Tjeklisten rummer 50 underpunkter fordelt på 7 kategorier, som alle har til hensigt at skabe en bæredygtig praksis og på den vis gøre kirkegården "grønnere". Tjeklistens punkter spænder over mange aspekter af bæredygtighed, som bidrager til at reducere udledningen af drivhusgasser, øge biodiversiteten, begrænse brugen af ressourcer, minimere belastningen af miljøet, kommunikere bæredygtighed og understøtte fair arbejdsforhold for kirkegårdens leverandører.

SIMPLE SKRIDT TIL AT BLIVE GRØN KIRKEGÅRD

Denne tjekliste guider jer skridt for skridt, så I nemt kan overskue processen med at blive grøn kirkegård. Det er forskelligt, hvor lang tid processen

tager – fra få timer til nogle måneder, alt afhængig af kirkegårdens nuværende grønne indsats og andre omstændigheder. Mange oplever, at det er lettere at blive mere grøn, end de troede.

Følg disse skridt for at blive grøn kirkegård:

1) Nedsæt et grønt udvalg, f.eks. sammensat af folk fra menighedsrådet, ansatte ved kirkegården og evt. brugere af kirkegården der f.eks. har en relevant faglig ekspertise. Udvalget kan også være et eksisterende kirkegårdsudvalg. En af udvalgets personer udpeges som kontaktperson til Grøn Kirke.

2) Gennemgå tjeklisten i det grønne udvalg. Tjeklisten består af syv kategorier. Sæt kryds ved de punkter, I allerede opfylder. Lav en liste over nye tiltag, I vil iværksætte.

3) Arbejd med jeres tiltag, indtil I opfylder mindst 26 af de i alt 50 tiltag med mindst to krydser i hver af de syv kategorier. Krydser under "egne tiltag" tæller med i det samlede antal krydser. Send jeres udfyldte tjekliste samt navn og mailadresse på kontaktpersonen til gronkirke@gronkirke.dk.

Derefter bliver I registreret som grøn kirkegård, kommer på Grøn Kirkes hjemmeside (www.gronkirke.dk) og I bliver sat på danmarkskortet over grønne kirkegårde.

NÅR I ER BLEVET GRØN KIRKEGÅRD

Grøn Kirkes nyhedsmail giver inspiration og nye idéer til arbejdet med at være Grøn Kirkegård. Tilmeld jer nyhedsmailen og følg med på www.gronkirke.dk og www.facebook.com/gronkirke, hvor der kan findes inspiration.

For en uddybning af tjeklistens punkter: Se vejledningen på www.gronkirke.dk/gron-kirkegaard

Har I gode historier eller idéer fra jeres arbejde som Grøn Kirkegård, hører vi meget gerne om det. Skriv til os på gronkirke@gronkirke.dk

Tak fordi I er med!

Venlig hilsen Arbejdsgruppen for Grøn Kirke, Danske Kirkers Råd

Tjeklisten er udviklet med støtte fra den Folkekirkelige Udviklingsfond og i samarbejde med et konsulentteam bestående af: kirkegårds konsulent Fanny Møller, Kirkegårdsleder Steen Hendriksen, tidligere Kirkegårdsleder Ulrik Christiansen og Energi- og klimarådgiver Carsten Vejborg.

Planlægning og forankring af det grønne arbejde	
x	Punkt
X	1. Vi har Grøn Kirkegård som fast punkt på dagsorden, når årsplan og budget skal udarbejdes og godkendes.
	2. Vi har udarbejdet en handlingsplan for vores arbejde som Grøn Kirkegård og gennemgår den mindst en gang om året.
X	3. Vi har lavet en helhedsplan for kirkegården, som deler kirkegården op i zoner med plads til forskellige udtryk og f.eks. med zoner med særligt fokus på biodiversitet.
	4. Vi indarbejder principper fra Grøn Kirkegård i kirkegårdens vedtægter, hvor det er muligt.
X	5. Vi deler egne erfaringer med andre kirkegårde og opfordrer andre til at arbejde med at blive Grøn Kirkegård, f.eks. i erfagrupper og øvrige netværk.

Formidling af grønne tiltag til brugere af kirkegården	
x	Punkt
	6. Vi kommunikerer, at kirkegården er grøn kirkegård, ved at skilte på kirkegården og kommunikere på hjemmeside, nyhedsbrev mv.
	7. Vi underviser om bæredygtighed på kirkegården f.eks. i samarbejde med lokale skoler eller konfirmandundervisning.
X	8. Vi inddrager kirkegården som en del af kirkens øvrige aktiviteter f.eks. til konfirmander, andagter mv.
	9. Vi vejleder brugere af kirkegården i korrekt affaldssortering, f.eks. med tydelig skiltning.
	10. Vi vejleder pårørende i bæredygtig praksis for beplantning, pyntning og vedligehold af gravsteder, f.eks. genbrugsgravsten, stauder, genbrugelig pynt etc.
X	11. Vi sætter fokus på bæredygtig praksis for begravelser og urnenedsættelser i dialog med lokale bedemænd, f.eks. ved valg af bionedbrydelige kister/urner. Vi undgår nedgravning af nylonband.
	12. Vi involverer lokalmiljø, lokale foreninger og menighed i planlægning og brug af kirkegårdens arealer i og uden for kirkediget, hvor det er muligt.

Indkøb	
x	Punkt
	13. Vi begrænser eller undgår helt brugen af engangsblomster (forårs- og sommerblomster). Hvis vi bruger dem, prioriterer vi blomster, der er dyrket i dansk kolddrivhus.
	14. Vi køber økologisk pyntegrønt mv.
X	15. Vi begrænser indkøb af spagnum og erstatter med egen kompost eller andet bæredygtigt produkt.
X	16. Vi begrænser brugen af gødning og anvender organisk gødning frem for kunstgødning.
	17. Vi køber bæredygtigt arbejdstøj f.eks. i økologiske eller genanvendte materialer og certificeret for at sikre gode arbejdsforhold og bæredygtig produktion i tekstilindustrien.

X	18. Vi undgår brug af trykimprægneret træ på kirkegården og anvender i stedet certificeret træ i form af holdbare træsorter og/eller konstruktiv træbeskyttelse.
	19. Vi stiller krav til vores leverandører ift. miljø og bæredygtighed og øger vores indflydelse ved f.eks. at indgå i fællesindkøb med andre kirkegårde

Biodiversitet – rum til dyr og planter	
x	Punkt
X	20. Vi prioriterer områder til naturgræs og vilde planter med lidt eller ingen slåning.
X	21. Vi har leve- og ynglesteder, der tiltrækker insekter, krybdyr, fugle og andet dyreliv på kirkegården, f.eks. i insekthoteller, veterantræer, kvashegn, kompostbunker, fuglehuse og lign.
	22. Vi planter flerårige blomstrende planter på kirkegårdens arealer og så vidt muligt hjemmehørende arter.
	23. Vi prioriterer hjemmehørende træer og buske, når der skal plantes nyt, og undgår så vidt muligt beskæring.
X	24. Vi efterlader døde/døende træer, fældede stammer og kvas på kirkegården, når og hvor det er muligt.
X	25. Vi reducerer arealerne med perlesten og grus og tilplanter med flerårige blomstrende planter eller plejelette græsser f.eks. på tomme gravsteder eller stiarealer.
	26. Vi har mindst et sted på kirkegården med åbent vand til insekter og andre dyr og sørger for, at det er tilgængeligt og sikkert for alle dyrene.

Bæredygtige arbejdsmetoder	
x	Punkt
X	27. Vi bruger ikke pesticider på kirkegården eller på øvrige udearealer som f.eks. parkeringspladser.
X	28. Vi bruger kun miljøgodkendte almidler på kirkegården.
X	29. Vi bruger og indkøber fortrinsvis eldrevne maskiner og redskaber, særligt når det gælder de maskiner, der bruges meget.
	30. Vi bruger miljøbenzin til de maskiner, vi ikke kan drive med el.
X	31. Vi begrænser brugen af gran til grandækning f.eks. ved at bruge sliskesystemer.
	32. Vi bruger ikke ukrudtsbrænding på kirkegårdens diger og understøtter dermed biodiversiteten og digets konstruktion.
X	33. Vi begrænser brugen af gasbrænding.
X	34. Vi bruger bæredygtig belysning på kirkegården ved at vælge LED-baserede lyskilder og benytter strømbesparende lysstyring.

Cirkulær kirkegård og affald	
x	Punkt
X	35. Vi arbejder med affaldsvurdering og -håndtering, så affaldsmængder reduceres eller genbruges direkte.

	36. Vi sorterer affald i de anbefalede fraktioner og sender det til genanvendelse.
	37. Vi producerer og benytter egen kompost på kirkegården.
X	38. Vi returnerer eller genbruger plastpotter, oasisbakker, urnekasser og lign. i samarbejde med leverandører.
	39. Vi har indgået et samarbejde med stenhuggere om at genbruge uafhængte gravsten.
X	40. Vi indgår i maskinfællesskaber med nabokirkegårde, når det er muligt, f.eks. om større maskiner og maskiner, der benyttes i mindre grad.
X	41. Vi tilrettelægger kirkegården, så den i vidt omfang bliver selvforsynende med blomster og grønt til kirkelige handlinger og andre arrangementer.
X	42. Vi bruger afklip fra kirkegårdens træer og buske til dækning af gravsteder og udsmykning af kirken.
	43. Vi begrænser brugen af vandværkssvand f.eks. ved at indsamle og benytte regnvand til vanding af kirkegårdens planter i det omfang, det er muligt.
	44. Vi begrænser mængden af vand, der afledes til kloak, f.eks. ved opsamling i sø eller mose, eller ved nedsivning f.eks. i regnbæde.

Brug af kirkegården	
X	Punkt
X	45. Vi laver rum på kirkegården, der stimulerer sanserne og indbyder til ophold.
X	46. Vi laver rum på kirkegården, der giver plads til sørgende og folk, der søger refleksion.
X	47. Vi laver rum på kirkegården, som kan bruges til udendørsgudstjenester og -andagter.
X	48. Vi prioriterer, at kirkegården hvor det er muligt, er tilgængelig for brugere, der er dårligt gående eller bruger kørestol.
	49. Vi prioriterer, at kirkegården er indbydende for mange typer af brug og åben for forskellige typer af aktiviteter, f.eks. ved at opdele kirkegården i zoner og kommunikere, hvordan de bruges.
X	50. Vi sikrer gode muligheder for bæredygtig transport til kirkegården, f.eks. ved cykelparkering og gode adgangsforhold for gående.

Egne Tiltag	
x	Punkt
	51.
	52.
	53.
	54.